

VOLK EN KULTUUR, "Weekblad voor Volk-sche Kunst en Wetenschap" (1941-1944), orgaan van de werkgemeenschap Volk en Kunst.

Het eerste nummer verscheen op 1 februari 1941, nadat Volk en Kunst door de **Vlaamsche Cultuurraad** erkend was als overkoepelend organisme voor de cultuurverspreiding in Vlaanderen. De naam Volk en Kunst werd ook gebruikt voor de mantelorganisatie, die behalve Volk en Kunst, de vertegenwoordigers van de scheppende kunstenaars, de wetenschappers en de wetenschapverspreiders moest omvatten. Deze organisatie bleef grotendeels een papieren constructie, zodat het blad de facto alleen Volk en Kunst vertegenwoordigde. Tot het redactiecomité behoorden aanvankelijk, naast het leidende trio van Volk en Kunst (Filip de Pillecyn, Albert de Poortere, Frans Haepers), ook Karel Peeters, voorzitter van het **Vlaamsch Nationaal Zangverbond**, Jef van de Wiele, de leider van de **Duitsch-Vlaamsche Arbeidsgemeenschap** en historicus Theo Luykx. In de praktijk echter was Haepers de hoofdredacteur en, samen met De Poortere, de drijvende kracht. In 1943 verliet De Poortere de redactie, omwille van Haepers' vrees dat het blad al te zeer in het vaarwater van het **Vlaamsch Nationaal Verbond** (VNV) zou terechtkomen. Tijdens de vierde jaargang verscheen het blad niet langer als

orgaan van het geordend cultuurleven, maar wel als een privé-initiatief van Haepers.

De doelstelling van het blad was tweevoudig: enerzijds moest het een weerspiegeling zijn van de activiteiten van Volk en Kunst, anderzijds wilde het de Nederlandse cultuur en wetenschap dichterbij het volk brengen. In het begin was de eerste component sterk aanwezig, aangezien de verschillende bij Volk en Kunst aangesloten organisaties een eigen rubriek kregen. Naarmate evenwel Volk en Kunst een schimmiger bestaan begon te leiden, werd *Volk en Kultuur* steeds meer een louter cultureel blad, met vaste rubrieken over poëzie, proza, beeldende kunsten, film, Duitse en Scandinavische letteren enzovoort. De aanvankelijk vrij talrijke wetenschappelijke bijdragen werden al snel schaarser.

Een inhoudelijke analyse illustreert de dubbelzinnigheid waarin een cultureel blad verkeerde dat tijdens de Tweede Wereldoorlog een 'onafhankelijke' koers wilde varen. Reeds in het prospectus werd de autonomie van het culturele ten opzichte van het politieke en die van het eigene, het Nederlandse, ten opzichte van het 'vreemde', sterk benadrukt. Globaal gesproken bleef deze grondtoon gehandhaafd, al bleek het stelselmatig gepredikte Groot-Neerlandisme vaak een holle frase. In wezen was de romantisch-flamingantische traditie nog sterk aanwezig, gekenmerkt door een ophemeling van het nationale verleden en een levendige belangstelling voor de Vlaamse folklore. Ook een traditioneel katholiek discours kwam, zij het in mindere mate, aan bod. Toch bleef het blad niet vrij van collaboratistische tendensen. De frequente beklemtoning van de mogelijkheden die de nieuwe situatie bood en het uitgesproken anti-modernisme (dat zich soms in een anticomunistische of antisemitische gedaante manifesteerde) maakten het vatbaar voor Nieuwe-Orde-invloeden. Deze kwamen onder meer tot uiting in de bijdragen van Leo Simoens, die tot mei 1944 de bijdragen over de Duitse literatuur verzorgde. Precies omdat het blad zich niet geheel aan de collaboratiesfeer kon onttrekken, werd Theo Luykx omwille van zijn medewerking uit zijn assistentschap aan de Gentse universiteit ontslagen.

LITERATUUR: A. de Poortere, *Een nationale cultuurpolitiek in bezettingstijd* (onuitgegeven document), 1950; – H. van de Vijver, *Het cultureel leven tijdens de bezetting* (België in de Tweede Wereldoorlog, nr. 8, 1990); – D. de Geest, E. Vanfraussen, M. Beyen en I. Mestdag, *Collaboratie of cultuur? Een Vlaams tijdschrift in bezettingstijd (1941-1944)*, 1997.

ILLUSTRATIE(S), zie: literatuur.

MARNIX BEYEN